

Список использованных источников:

1. Лымыч Ю.В. Проблемы и перспективы развития промышленности Украины // Российское предпринимательство. – 2013. – № 6(228). – С. 13-18. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.creativeconomy.ru/articles/28508>
2. Индекс глобальной конкурентоспособности – информация об исследовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info#ukraine>
3. Сайт Государственного комитета статистики Украины <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Семинар «Усовершенствование промышленной статистики и разработка статистических показателей для анализа развития промышленной статистики в странах СНГ» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/Statistics/CIS_seminar/Ukraine.pdf

Павлій М.В., Трохимчук Т.М.

студентки,

Буковинський державний фінансово-економічний університет

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

На сьогодні найбільш актуальною проблемою України є розвиток тіньової економіки, яка охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. Тіньову економіку зазвичай вважають явищем негативним, таким, що спотворює економічну діяльність і шкодить іміджу держави. Боротьба з тіньовою економікою стала актуальним завданням для всіх країн світу. Так, поширення тіньової економіки названо Всесвітнім економічним форумом ключовим глобальним ризиком майбутнього десятиріччя.

Дослідженню причин виникнення тіньової економіки присвячені роботи провідних вітчизняних науковців: Андрушка А.М., Дегтяра І.М., Ігнатова Л.М., Огреба С.В., Кухля І.М., Подмазка О.М., Приварникова І.Ю. Проте навіть за наявності такої великої кількості досліджень, конструктивних думок та пропозицій дана проблема ще не має теоретичного та практичного вирішення, тому питання впливу тіньової економіки на макроекономічні показники та економічну безпеку держави потребують більш детального дослідження.

Актуальність звернення до вивчення даної теми зумовлено тим, що рівень тіньової економіки в Україні досягнув загрозливого характеру для розвитку суспільства.

В економічній науці поняття «тіньова економіка» трактують, як ринкове виробництво товарів та послуг, як заборонених, так і не заборонених законодавством, яке не враховується офіційною статистикою національного продукту і не пов'язане з будь-якими зобов'язаннями зі сплати податків державі [1, с. 164].

Структура тіньової економіки – це складний механізм, який є дуже чутливим до різних факторів. Причини, що викликають появу такого явища, як тіньова економіка є досить різноманітними, насамперед вони пов'язані з економічними, правовими, соціальними та державними чинниками, які наведені в Таблиці 1.

Таблиця 1

Чинники тіньової економіки

Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> - низький рівень життя населення; - високий рівень безробіття та бажання населення отримати дохід будь-яким способом; - нерівномірний розподіл валового внутрішнього продукту;
Правові	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність чіткої межі між офіційною та тіньовою діяльностями; - необмежене нормативно-правове поле у державному законодавстві та значна кількість механізмів здійснення тіньових операцій; - слабка підготовка робітників правоохоронних закладів до діяльності в нових економічних умовах; - низький рівень правового пізнання та правової культури населення; - слабке забезпечення правоохоронних структур необхідними матеріально-технічними ресурсами.
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> - криза фінансової системи; - високі ставки податків; - прагнення підприємців одержати надприбутки; - встановлення пільгових умов функціонування окремим суб'єктам господарювання; - взаємозв'язок бізнесу з кримінальними структурами.
Державні	<ul style="list-style-type: none"> - корумпованість державних служб різноманітних владних структур, контрольних служб, податкової, санепідемконтролю, пожежної безпеки тощо; - використання держмайна та майна організаційних структур задля одержання неофіційного приватного доходу державними чиновниками.

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

За підрахунками експертів Світового банку, частка неформальної економіки в Україні становить близько 50%. Утім, оцінка Міністерства економіки України була більш оптимістичною і становила 30%. У вартісному вираженні це означає, що обсяг неврахованого ВВП, створеного в тіньовому секторі економіки за рік, складає близько 350 млрд. грн. Згідно з розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні обсяг тіньової економіки в Україні останні п'ять років перебуває в діапазоні від 28% до 39% ВВП [1, с. 165].

Тіньовий оборот в Україні охоплює всі сфери господарювання і стадії відтворення: виробництво, розподіл, обмін, споживання благ. Детальна характеристика тіньової економіки в різних сферах господарювання представлена на рис. 1.

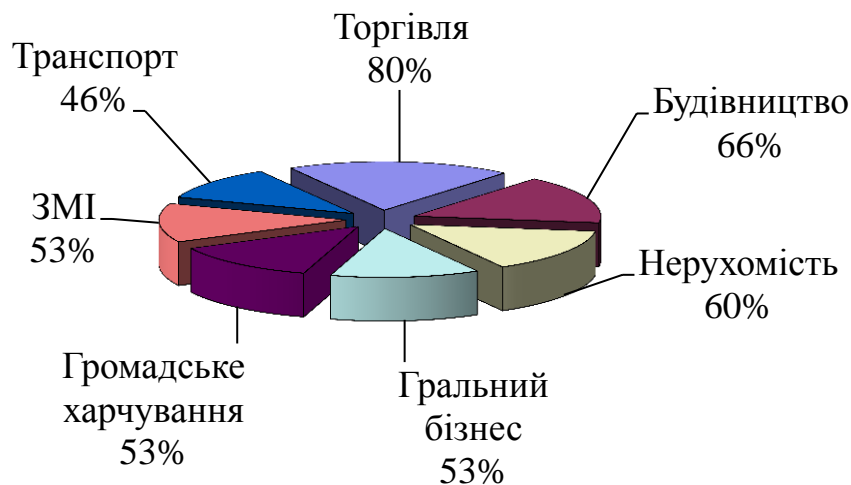

Рис. 1. Рівень тіньового обороту в сферах господарювання

Джерело: [3]

Найбільший відсоток тіньової економіки спостерігається в торгівлі, адже саме в цій сфері відбувається реалізація через торгову мережу не облікованих у виробництві і торгівлі споживчих товарів з розрахунками готівкою. Найменший відсоток спостерігається у транспортній сфері, що пояснюється відсутністю відповідної нормативно-правової бази.

Більшість європейських країн, включаючи Україну, використовують валовий внутрішній продукт як показник обсягу національного виробництва та економічного добробуту суспільства. За оцінкою експертів Організації економічного співробітництва та розвитку, обсяги тіньової економіки в цілому в Європі оцінюються приблизно на рівні 20%, а в Україні на рівні 57% від ВВП.

Дані щодо обсягів тіньової економіки в інших країнах Європи подані на рис. 2.

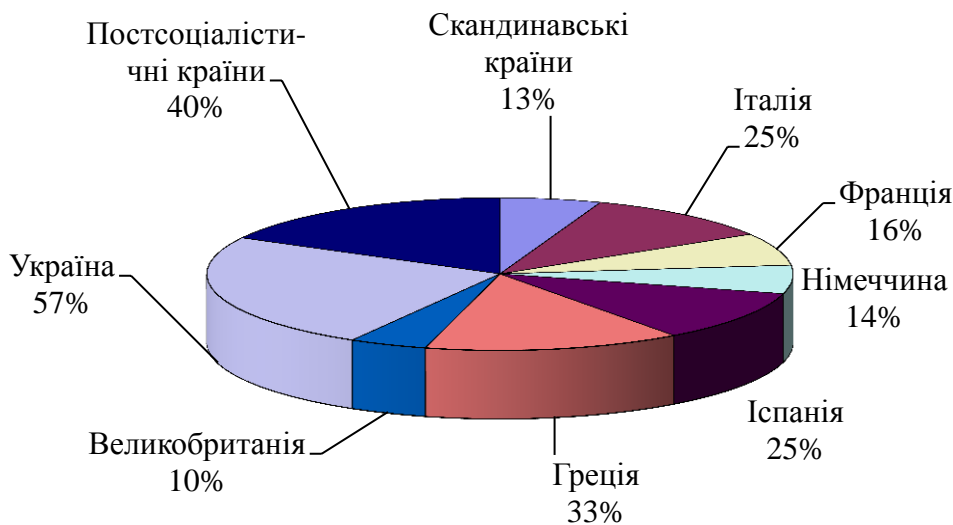

Рис. 2. Обсяги тіньової економіки в країнах Європи

Джерело: [3]

У 2013 році ВВП на одну особу з урахування тіньового обороту становив 51,2 тис. грн., однак лєвова частка цих доходів була вивезена з країни, вилучена з офіційного обігу чи зосереджена на руках населення. Причому важко не тільки чітко виміряти обсяги тіньового сектора, також досить складним є сам процес визначення механізмів приховування та відмивання найбільших обсягів «брудних» коштів [4, с. 65].

Отже, збільшення сектору тіньової економіки завдає значної шкоди суспільству та гальмує процеси державотворення в Україні. Тому гострим постає питання стосовно розробки та впровадження державних заходів детінізації, які повинні бути комплексними, а отже, поєднувати політичні, правові, організаційні та регулятивні заходи, що відповідали б новим реаліям ринкової економіки. У цей комплекс можуть входити такі основні елементи:

- створення привабливіших умов для залучення фінансових ресурсів;
- прийняття законодавчих актів, що посилюють захист приватної власності, комерційної та банківської таємниці, забезпечують правову захищеність підприємців;
- посилення відповідальності правопорушників;
- реорганізацію системи державного управління для підвищення оперативності реагування на швидкі зміни макроекономічної ситуації;
- здійснення комплексної податкової реформи та реформування національної системи бухгалтерської звітності з метою її спрощення.

Таким чином реалізація зазначених рекомендацій дасть змогу Україні хоча б на декілька відсотків зменшити рівень тіньової економіки в країні. Позитивний результат боротьби з тіньовим сектором економіки, вплине на вибір шляху держави щодо подальшого розвитку вітчизняної

економіки і суспільства, оскільки тіньова економіка, а також обсяги продукції і фінансових ресурсів, які обертаються в цій сфері, являють суттєву перешкоду забезпеченню сталого розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Приварникова І. Ю. Тіньова економіка України: причини, обсяги та шляхи їх зменшення / І. Ю. Приварникова // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2012. – № 2. – С. 163-167.

2. Кухоль І. М. Тіньова економіка України: причини виникнення та спроби уникнення / І. М. Кухоль // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 4. – С. 49-53.

3. Ігнатов Л. М. Тіньова економіка України / Л. М. Ігнатов // Вісник КІБіТ. – 2014. – № 1. – С. 62-66.

4. Огреба С. В. Статистичне вивчення тіньової економіки: світовий досвід / С. В. Огреба // Статистика України. – 2012. – № 4. – С. 44-50.